

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет

ІННОВАТИКА У ВИХОВАННІ

Збірник наукових праць

Випуск 18

Засновано у 2015 році

Рівне – 2023

УДК 37 : 005.591.61 -66
ББК 74.200

Інноватика у вихованні: зб. наук. пр. Вип. 18. / М-во освіти і науки України, Рівнен. держ. гуманіт.ун-т; упоряд.:О. Б. Петренко; ред. кол.: О. Б. Петренко, Н. Б. Грицай, Т. С. Ціпан та ін. Рівне: РДГУ, 2023. 328 с.

До збірника увійшли наукові праці з теорії і методики освіти та виховання. У наукових розвідках представлено різновекторність сучасних підходів до змісту, форм і технологій освітнього процесу, починаючи від дошкілля і завершуючи вищою школою.

Редакційна колегія

Головний редактор: **Петренко Оксана Борисівна**, доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету;

Заступник головного редактора: **Грицай Наталя Богданівна**, доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри природничих наук з методиками навчання Рівненського державного гуманітарного університету;

Відповідальний секретар: **Ціпан Тетяна Степанівна**, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету.

Члени редакційної ради:

Сухомлинська О. В., доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України, головний науковий співробітник відділу педагогічного джерелознавства та біографістики Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського;

Павелків Р. В., доктор психологічних наук, професор, перший проректор, завідувач кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету;

Федяєва В. Л., доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки, психології й освітнього менеджменту імені проф. Є. Петухова Херсонського державного університету.

Члени редколегії:

Androszczuk Irena (Андрощук І. М.), доктор габлітований, професор, професор кафедри Педагогіки праці та андрагогії Академії педагогіки спеціальної імені Марії Гжегожевської у Варшаві (Республіка Польща);

Безкорвайна О. В., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри міжкультурної комунікації, теорії, історії та методики викладання зарубіжної літератури Рівненського державного гуманітарного університету;

Вихрущ А. В., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри української мови Тернопільського національного медичного університету ім. І. Я. Горбачевського;

Дичківська І. М., доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри дошкільної педагогіки і психології та спеціальної освіти імені проф. Т. І. Поніманської Рівненського державного гуманітарного університету;

Кобилянський О. В., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри безпеки життєдіяльності Вінницького національного технічного університету;

Ковальчук О. С., доктор педагогічних наук, професор, провідний науковий співробітник Національного університету харчових технологій;

Кравченко О. О., доктор педагогічних наук, професор, декан факультету соціальної та психологічної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Мельничук І. М., доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри педагогіки вищої школи та суспільних дисциплін Тернопільського державного медичного університету ім. І. Я. Горбачевського;

Павелків К. М., доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри іноземних мов Рівненського державного гуманітарного університету;

Пелех Ю. В., доктор педагогічних наук, професор, проректор з науково-педагогічної та навчально-методичної роботи, завідувач кафедри педагогіки, освітнього менеджменту та соціальної роботи Рівненського державного гуманітарного університету;

Pobirchenko Natalia (Побірченко Н. С.), доктор габілітований, професор, професор надзвичайний на факультеті суспільних та гуманітарних наук Державного вищого навчального закладу імені Вітелона в Легніці (Республіка Польща);

Пустовіт Г. П., доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету;

Савчук Б. П., доктор історичних наук, професор, професор кафедри педагогіки та освітнього менеджменту ім. Б. Ступарика Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника;

Sieradzka-Baziur Bożena (Сєрадзька-Базюр Б.), доктор габілітований, професор, проректор з наукової роботи і освітніх програм, Академія «Ігнатіанум» у м. Кракові (Республіка Польща);

Сойчук Р. Л., доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри педагогіки початкової, інклюзивної та вищої освіти Рівненського державного гуманітарного університету;

SirojC Zdzislaw (Сіроїц Здзіслав), доктор габілітований соціальних наук в галузі педагогіка, професор, професор кафедри педагогіки Інституту педагогіки і психології Вищої школи менеджменту у Варшаві (Республіка Польща);

Баліка Л. М., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету;

Skubisz Jolanta (Скубіш Йоланта), кандидат соціальних наук в галузі педагогіки, ад'юнкт відділу педагогіки і психології Академії гуманітарно-економічної в м. Лодзь, член групи соціальної педагогіки в Комітеті педагогічних наук Польської академії наук у Варшаві (Республіка Польща);

Остапчук Н. О., кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри інформаційно-комунікаційних технологій та методики викладання інформатики Рівненського державного гуманітарного університету;

Петренко С. В., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри інформаційних технологій та моделювання Рівненського державного гуманітарного університету;

Шадюк О. І., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри дошкільної педагогіки і психології та спеціальної освіти імені проф. Т. І. Поніманської Рівненського державного гуманітарного університету.

Свідомство про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації КВ № 21161-10961Р.

Наказом Міністерства освіти і науки України № 409 від 17.03.2020 р. збірник наукових праць РДГУ «Інноватика у вихованні» включений до Переліку наукових фахових видань України у категорію «Б» у галузі педагогічних наук (спеціальності – 011, 014, 015).

Фаховий збірник наукових праць РДГУ «Інноватика у вихованні» індексується міжнародною наукометричною базою даних Index Copernicus International:
<https://journals.indexcopernicus.com/search/details?id=48435>

Упорядники: проф. Петренко О. Б., доц. Ціпан Т. С., доц. Баліка Л. М., Бабяр А. А.
Науково-бібліографічне редагування: наукова бібліотека РДГУ.
Друкується за рішенням Вченої ради РДГУ (протокол № 11 від 26 жовтня 2023 р.)

Редакційна колегія не завжди поділяє точку зору авторів.

ЗМІСТ

Сухомлинська О. Василь Сухомлинський про захисне виховання: сьогоднішні рефлексії.....	6
Богущ А. Захисна педагогіка Василя Сухомлинського у партнерській взаємодії батьків і педагогів.....	15
Петренко О., Пустовіт Г., Олексюк О., Поліщук І. Моральне виховання неповнолітніх засуджених у процесі трудової діяльності в умовах виправної установи.....	24
Безкоровайна О., Ткачук А. Сучасні аспекти формування громадянської солідарності у майбутніх вчителів іноземної мови в умовах міжкультурного інформаційного простору.....	35
Білавич Г., Гудовсек О. Освіта та моральне виховання дорослих в Україні у вимірі пенітенціарної педагогіки європейських країн.....	45
Блавт О. Сучасне інклюзивне фізичне виховання: інновації та можливості.....	56
Журба К. Цифровізація військово-патріотичного виховання української молоді в умовах війни.....	66
Koliada N. Family-type children’s home as an alternative form of childhood social protection.....	76
Кочубей Т. Соціальний аспект дитинства у педагогічній спадщині Василя Сухомлинського.....	86
Mykhalechuk N., Ivashkevych E., Gron L., Kvasnetska N. Challenges of online studying: the theory and the practice.....	96
Мушкета Р., Кіндрат В., Кіндрат П., Гоголь Т. Wartości i cele edukacji do rekreacji fizycznej. Współczesne podstawowe czynniki rozwoju rekreacji ruchowej.....	107
Пелех Ю., Антончик Є. Нормативне відображення звернення до аксіологічного підходу у контексті модернізації вищої педагогічної освіти України у XXI столітті.....	119
Розман І., Петрова А. Сучасні тенденції розвитку інформаційних технологій бібліотечної та архівної справи.....	129
Потапчук Т., Пукас І., Каньоса Н. Співпраця педагога з батьками у змісті полікультурного виховання дітей.....	137
Стадник В. Актуальність інноватики в освітньому процесі фізичного виховання: виклики воєнного стану.....	145
Баліка Л., Петренко С., Петренко І. Неформальна та інформальна освіта: нові способи формування компетентностей фахівця в сучасних умовах.....	155
Баранюк І. Художньо-педагогічні твори Василя Сухомлинського як виховний засіб в початковій школі: методичний аспект.....	163

Боса В., Петренко С. Зміст та сутність концепта «інформація» в контексті інформологічного підходу та використання інформаційних технологій у підготовці філологів.....	174
Кашуба А., Ковальський В., Панчук А., Панчук І. Компетентність учителя фізичної культури в контексті вимог Нової української школи	186
Козир М., Козік О., Петренко К., Холявінська С. Абетка моральних цінностей: погляд на сучасну людину в умовах війни.....	197
刘婷婷 (Tingting Liu), 甦 (Su Xiao). Дух педагога В. Сухомлинського: особливості, формування та роздуми.....	212
Остапчук М. Цілісна система науково-дослідницької роботи викладача ЗВО і учня як спосіб підготовки талановитої молоді (на прикладі Малої академії наук України).....	218
Стельмашук Ж. Формування соціальної компетентності майбутніх учителів іноземної мови засобами волонтерської діяльності.....	231
朋 腾(Teng Peng), 甦 (Su Xiao). Серце віддаю дітям – погляд В. Сухомлинського на вчителів та його сучасне значення.....	239
Ціпан Т. Ресурсні можливості навчальної дисципліни «Педагогіка партнерства у шкільно-сімейному вихованні» у формуванні професійної компетентності майбутніх магістрів початкової освіти.....	247
Шліхта Г. Змістовне наповнення структурних елементів ціннісно-деонтологічних компетенцій майбутніх фахівців з інформаційних технологій.....	259
Доробки молодих науковців	
Лебзіна К. Розвиток фізичних якостей молодших школярів засобами рухливих ігор.....	275
Махиня С., Прус Г., Ярмак О. В. Сухомлинський – учитель: особлива місія педагога в кризових ситуаціях.....	286
Пелех В. Концептуальний аналіз сучасних підходів до розуміння ціннісно-смыслові саморегуляції особистості.....	294
Філоненко Р. Відображення ідей В. О. Сухомлинського в концепції Нової української школи.....	304
Шульгач М. Освітня і наукова діяльність кафедри педагогіки, освітнього менеджменту та соціальної роботи Рівненського державного гуманітарного університету: ретроспективний аналіз.....	312

Баліка Людмила

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії і методики виховання
Рівненського державного гуманітарного університету,
м. Рівне, Україна
ORCID: 0000-0003-0042-7744
e-mail: liudmyla.balika@rshu.edu.ua

Петренко Сергій

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри інформаційних технологій та моделювання
Рівненського державного гуманітарного університету,
м. Рівне, Україна
ORCID: 0000-0002-5311-0743
e-mail: serhii.petrenko@rshu.edu.ua

Петренко Інна

доктор філософії,
викладачка кафедри теорії і методики виховання
Рівненського державного гуманітарного університету,
м. Рівне, Україна
ORCID: 0000-0003-2320-6100
e-mail: inna.petrenko@rshu.edu.ua

НЕФОРМАЛЬНА ТА ІНФОРМАЛЬНА ОСВІТА: НОВІ СПОСОБИ ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ФАХІВЦЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Анотація. У статті проаналізовано неформальну та інформальну освіту як нові способи формування компетентностей особистості в сучасних умовах. Наголошено, що в Україні на державному рівні визначено право кожного на освіту впродовж життя шляхом формальної, неформальної та інформальної освіти. Зосереджено увагу на тому, що в сучасних умовах розвитку суспільства неформальна та інформальна освіта сприяють формуванню життєвих установок особистості, заповнюють дефіцит професійної компетентності. Наголошено на необхідності усвідомлення її актуальності в контексті безперервної освіти.

Здійснено аналіз змістового наповнення неформальної та інформальної освіти. Уточнено, що неформальна освіта – це освіта, яка є інституційною, цільовою та спланованою окремими особами чи організаціями, що надають освітні послуги. Виділено форми неформальної освіти: очна (курси, тренінги, майстер-класи, семінари, майстерні тощо), дистанційна (онлайн-курси, вебінари).

Водночас, зазначено, що інформальна освіта – це індивідуальна пізнавальна діяльність індивіда, яка не організована навколо цілей програми чи тривалості і найчастіше не передбачає сертифікації. До форм інформальної освіти віднесено вуличні університети, одноразові лекції, відеоуроки, медіа-консультації тощо. Проаналізовано діяльність сучасного Всеукраїнського вуличного університету.

Ключові слова: освіта, неформальна та інформальна освіта, формування компетентностей, форми освіти, онлайн-курси, Вуличний університет.

Постановка проблеми. Сьогодні освіта є провідним чинником розвитку окремої особистості та суспільства в цілому, яка постійно розширює спектр свого потенціалу, набуваючи різних форм і наповнюючи їх новим змістом, і тим самим створює додаткові інтелектуальні можливості для розкриття особистісних здібностей. Виникає безліч концепцій, які мають зробити самотворчість продуктивною, а роль активності особистості у своєму розвитку визначальною.

Теорія та практика освіти протягом усього життя зумовлюють функціонування та розвиток різних типів освіти. У Законі України «Про освіту» (2017) зазначено, що кожен має право на «освіту впродовж життя шляхом формальної, неформальної та інформальної освіти» (Міністерство освіти і науки України, 2017). Варто наголосити, що всі види освіти сприяють підвищенню розвитку кожної особистості, зокрема особистісного, загальнокультурного та професійного.

Аналіз останніх досліджень з проблеми засвідчив, що тенденції глобалізаційних, інтеграційних і транснаціональних процесів у педагогічній освіті досліджували українські вчені Н. Авшенюк, О. Локшина, О. Першукова, Л. Пуховська, А. Сбруєва, Г. Товканець та ін. Неформальна освіта як особливий різновид новітніх педагогічних систем розкрита у працях Е. Гусейнової, Ю. Лук'янової, Л. Сігаєвої, Т. Ткач та ін. Теоретичні та прикладні аспекти неперервної освіти дорослих висвітлюються у працях українських вчених С. Гончаренка, Л. Лук'янової, Н. Ничкало, В. Олійника, Т. Сорочан, С. Сисоевої та ін.

Мета статті – проаналізувати неформальну та інформальну освіту як нові способи формування компетентностей в сучасних умовах.

Виклад основного матеріалу дослідження. Традиційна система освіти, яка найчастіше представлена формальною освітою, не відповідає потребам та викликам сучасності та гальмує розвиток потенційних можливостей людини. Саме тому останні десятиліття серйозна увага приділяється неформальній та інформальній освіті. Сьогодні будь-які можливості людини стають її перевагою, тому інвестування у власний професійний розвиток підвищує її конкурентоспроможність, дає змогу максимально реалізувати свій творчий потенціал. З огляду на те, що саме неформальна та інформальна освіта сприяють формуванню життєвих установок особистості, заповнюють дефіцит професійної компетентності, виникає необхідність усвідомлення їх актуальності в контексті безперервної освіти.

Розглядаючи неформальну освіту, варто зазначити, що це освіта, яка є інституційною, цільовою та спланованою окремими особами чи організаціями, що надають освітні послуги. Відмінною рисою неформальної освіти є те, що вона є доповненням і/або альтернативою формальній освіті. Навчання в межах таких програм часто здійснюється для забезпечення загального доступу до освіти для людей будь-якого віку, але не обов'язково має цільову структуру. Вони можуть бути короткими за тривалістю або низькою інтенсивністю і зазвичай включають короткі курси, майстер-класи чи семінари (Ніколенко, 2016, с. 5).

Форми неформальної освіти можуть бути як очними, так і дистанційними, як-то: курси, тренінги, майстер-класи, семінари, майстерні, вебінари й ін. Варто відзначити, що послуги неформальної освіти надають неурядові установи, приватні особи, платформи дистанційного навчання, та вимог до цих закладів немає, оскільки їхня робота не регламентується державними органами.

У сьогоднішніх умовах розвитку освіти, на нашу думку, однією з ефективних форм неформальної освіти є онлайн-курси, на яких педагоги можуть вдосконалювати власні компетенції для того, щоб ефективніше здійснювати освітній процес. Здійснений аналіз різноманітних онлайн-курсів для педагогів дав змогу нам виділити найбільш затребувані освітні платформи, які дозволяють розкрити свій потенціал, опанувати актуальні навички від кращих викладачів зокрема: Prometheus (2023), Edera (2023), Всеосвіта (2023), Дія. Освіта (2023).

Ці освітні платформи – це інтерактивні платформи, які забезпечують швидкий зворотній зв'язок і встановлюють власний темп навчання; навчання проводять найкращі викладачі та експерти-практики з українських та міжнародних фондів і компаній. Навчання відбувається під час перегляду відеолекцій, виконання практичних завдань, спілкування з викладачами на вебінарах і форумах курсів. Після успішного проходження онлайн-курсів автоматично генерується сертифікат, який має унікальний номер і містить ім'я, під якими користувач(ка) зареєструвалися.

Онлайн-курси сприяють формуванню професійних навичок у процесі навчання, які є пріоритетним напрямом ефективного професійно-особистісного становлення кожної людини та визначає її морально-духовний саморозвиток, ступінь конкурентоспроможності, характер професійного зростання тощо. Так, педагоги та майбутні педагоги можуть знайти корисні та пізнавальні курси на різноманітні тематики, зокрема: «Інформаційна гігієна під час війни», «Шкільне життя онлайн», «Протидія та попередження булінгу (цькуванню) в закладах освіти», «Освітні інструменти критичного мислення», «Школа стійкості», «Сміливі навчати. Онлайн-курс про вчителювання у час кризи», «Креативність – як один із компонентів професійної компетентності сучасного педагога: практикум», «Шляхи профілактики та подолання конфліктів в освітньому середовищі», «Базові знання про гендер» тощо.

Під час вивчення онлайн-курсу «Формування професійної компетентності сучасного педагога: інструменти професійного саморозвитку» у здобувачів удосконалюються загальні та фахові компетентності педагогічних працівників

щодо актуалізації креативного мислення, формування евристичного досвіду вирішення складних завдань, активізації інноваційного потенціалу (Формування професійної компетентності сучасного педагога: інструменти професійного саморозвитку, 2023).

У процесі засвоєння онлайн-курсу «Академічна доброчесність» здобувачі отримують розуміння, як можна розвивати культуру академічної доброчесності попри предмет та напрям викладання; дізнаються про теоретичні аспекти академічної доброчесності та про чинники, що безпосередньо впливають на культуру академічної доброчесності здобувачів вищої освіти; навчаються застосовувати теоретичні знання на практиці у викладанні та науковому керівництві. Цей курс корисний не лише педагогам закладів вищої освіти, а й науковим працівникам, які надають допомогу здобувачам різних рівнів освіти та всім, хто цікавиться тематикою академічної доброчесності і хоче дізнатися більше (Академічна доброчесність, 2023).

Натомість, інформальна освіта – це індивідуальна пізнавальна діяльність індивіда, яка не організована навколо цілей програми чи тривалості і найчастіше не передбачає сертифікації. Це вся освітня діяльність людини впродовж усього життя, зокрема: набуття різних цінностей, навичок і знань з повсякденного досвіду, спілкування (починаючи від сімейного спілкування та спілкування з колегами на роботі, і закінчуючи сучасними засобами інформації та комунікації), а також вплив соціального оточення. Інформальна освіта часто узгоджується зі структурою дорослого життя. Вона передбачає форми навчання, які є цілеспрямованими, організованими та ретельно спланованими, але не інституціоналізованими (Жукевич, 2017).

Основними характеристиками інформальної педагогічної освіти є відсутність системності та чіткої структурованості, але освітні цілі не є випадковими. Вони конкретно визначені та реалізуються всіма доступними методами. Варто наголосити, що така освіта, зазвичай, є неглибокою. Проте, на думку польського вченого Б. Суходольського, вона розширює інтелект, стимулює розум і уяву (Криstopчук, 2013 с. 191).

Аналіз психолого-педагогічних досліджень засвідчив, що інформальна освіта – це самоосвіта, яка є спланованою та цілеспрямованою, в процесі якої особистість набуває відповідні компетентності у повсякденному житті.

Сучасна технологічна революція сприяла виникненню різноманітних новітніх засобів навчання, які допомагають педагогам слідкувати за всіма змінами в освіті. До форм інформальної освіти педагогів належать вуличні університети, одноразові лекції, відеоуроки, медіа-консультації тощо.

Одним з найефективніших у наданні інформальної освіти як закордоном, так і в Україні, є Вуличний університет (Università di strada) – новий формат самоосвіти. Незважаючи на те, що більшість занять проводяться на свіжому повітрі, ключовою особливістю «вуличного формату» є відсутність обмежень щодо оцінок або обов'язкових форм відвідування. Вуличні університети дають можливість познайомитися з абсолютно іншою сферою знань і зрозуміти, чи буде вона вам цікава в майбутньому.

В Україні Вуличний університет створили активні та творчі, відкриті та цілеспрямовані ФРІ-шники, які є дійсними членами Всеукраїнської

Громадської Молодіжної Організації «Фундації Регіональних Ініціатив» – об'єднання, на рахунок якого вже понад 500 освітніх проєктів по усій Україні (Всеукраїнський вуличний університет, 2023).

Основною метою Всеукраїнського вуличного університету є заохочення молоді до неформальної освіти, яка може бути приємною, цікавою, легкою та веселою; створення кола молодих та прогресивних, пов'язаних між собою людей.

Відмінною рисою Вуличного Університету є те, що він відроджує мотиви перших грецьких шкіл, центрів фундаментальних світових знань. Іншими словами, ВУ відбувається під відкритим небом. Як показує практика, навіть похмура погода не лякає здобувачів вищої освіти. Викладачі університету – бізнесмени, науковці, журналісти, лікарі, поети та інші цікаві люди з різних регіонів України.

Традиційно з року в рік Вуличний Університет проводить лекції під відкритим небом, щоб українська молодь була «на хвилі» свого покоління, щоб вона мала бажання до дій і, головне, можливість (Всеукраїнський вуличний університет, 2023). Особливістю проведення цих лекцій є те, що вони проводяться в один і той самий час у різних містах.

Приміром, 2-3 жовтня 2021 року в Києві, Харкові, Чернівцях, Луцьку, Сумах та Вигоді (Івано-Франківщина) було проведено Вуличний Університет на тему «Інклюзія та доступність міст» для всіх охочих. У Чернівцях вдалося інтегрувати освітній простір інклюзії в алею ГО на День міста. Близько 100 учасників взяли участь, і під час заходу вони вчилися доступно розмовляти на майстер-класі з жестової мови та практикували допомогу людям з обмеженими можливостями.

У Луцьку дізнавалися про особливості інклюзивної освіти, впровадження її в сучасні українські заклади освіти. Також відкрили для себе нові способи зробити рідне місто інклюзивним. У Харкові висвітлювали можливості для молоді у сфері інклюзії; дізнавалися, навіщо потрібна інклюзивна освіта і чому не варто говорити «люди з особливими потребами». Як створити місто на принципах універсального дизайну обговорили у Києві. Також вчилися спілкуватися жестовою мовою та переглянули короткометражний фільм у рамках проєкту «Рівні» (Річний звіт Фундації Регіональних Ініціатив за 2021, 2021).

11-го липня 2023 року о 17:00 було проведено лекції на різноманітні теми у 18 містах. У заході взяли участь такі міста України: Вінниця, Дніпропетровськ, Дубно, Житомир, Запоріжжя, Івано-Франківськ, Київ, Костопіль, Кременчук, Луцьк, Львів, Миколаїв, Тернопіль, Ужгород, Харків, Херсон, Чернівці, Чернігів. Під час одного такого заходу вдалося зібрати понад 370 людей, щоб послухати лекції у своєму місті (Всеукраїнський вуличний університет, 2023). У майбутньому Вуличний університет розвиватиметься та набиратиме оберті, створюючи ще цікавіші курси з підготовленими спікерами.

Висновки і перспективи подальших розвідок. На сучасному етапі розвитку освіти кожна людина має право на освіту впродовж життя шляхом формальної, неформальної та інформальної освіти, що сприяє підвищенню розвитку кожної особистості, зокрема особистісного, загальнокультурного та

професійного. Сьогодні неформальна та інформальна освіта представлена широким спектром форм роботи, які допомагають кожній особистості сформуванню відповідних компетентностей і адаптуватися до постійних змін у сучасному суспільстві. Отже, неформальна та інформальна освіта сприяє професійному розвитку, підвищує її конкурентоспроможність, дозволяє максимально реалізувати творчий потенціал кожної особистості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Міністерство освіти і науки України. (2017). *Закон України «Про освіту»*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення 19.09.2023)

Ніколенко, Л. (2016). *Науково-методичний супровід формальної, неформальної та інформальної освіти дорослих*. URL: http://umo.edu.ua/images/content/nashi_vydanya/pislya_dyplom_osvina/1_2016/НІКОЛЕНКО.pdf. (дата звернення 15.09.2023)

Prometeus. (2023). URL: <https://prometheus.org.ua/> (дата звернення 15.09.2023)

Edera. (2023). URL: <https://ed-era.com/> (дата звернення 15.09.2023)

Всеосвіта. (2023). URL: <https://vseosvita.ua/course> (дата звернення 19.09.2023)

Дія. Освіта. (2023). URL: <https://osvita.diaa.gov.ua/courses> (дата звернення 19.09.2023)

Формування професійної компетентності сучасного педагога: інструменти професійного саморозвитку. (2023). *Всеосвіта*. <https://vseosvita.ua/course/formuvannia-profesiinoi-kompetentnosti-suchasnoho-pedahoha-instrumenty-profesiinoho-samorozvytku-1515.html> (дата звернення 19.09.2023)

Академічна доброчесність. *Prometeus*. (2023). URL: https://prometheus.org.ua/course/course-v1:Prometheus+AI101+2021_T2 (дата звернення 19.09.2023)

Жукевич, І. (2017). Інформальна освіта як фактор трансформації сучасної освіти. *Збірник наукових праць [Херсонського державного університету]. Педагогічні науки*. Вип. 79(1), сс. 140–144.

Кристочук, Т. (2013). *Педагогічна освіта в країнах Європейського Союзу: моногр.* Рівне: Волинські обереги. 483 с.

Всеукраїнський вуличний університет. (2023). URL: <https://fri.com.ua/osvitni-zahody-fri/vseukrajinskyj-vulichnyj-universytet/> (дата звернення 16.09.2023)

Річний звіт Фондації Регіональних Ініціатив за 2021. (2021). *Всеукраїнський вуличний університет*. URL: <https://fri.com.ua/wp-content/uploads/2022/02/ZVIT-FRI-2021.pdf> (дата звернення 16.09.2023)

REFERENCES

Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy, (2017). *Zakon Ukrainy “Pro osvitu”* [The Law of Ukraine “On Education”]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>. (data zvernennia 19.09.2023) [in Ukrainian].

Nikolenko, L. (2016). *Naukovo-metodychnyi suprovid formalnoi, neformalnoi ta informalnoi osvity doroslykh* [Scientific and Methodological Support of Formal, Non-formal and Informal Adult Education]. URL: http://umo.edu.ua/images/content/nashi_vydanya/pislya_dyplom_osvina/1_2016/N_YKOLENKO.pdf. (data zvernennia 15.09.2023) [in Ukrainian].

Prometheus. (2023). URL: <https://prometheus.org.ua/>. (data zvernennia 15.09.2023) [in Ukrainian].

Edera. (2023). URL: <https://ed-era.com/>. (data zvernennia 15.09.2023) [in Ukrainian].

Vseosvita. (2023). URL: <https://vseosvita.ua/course>. (data zvernennia 19.09.2023) [in Ukrainian].

Diiia. Osvita. (2023). URL: <https://osvita.diiia.gov.ua/courses>. (data zvernennia 19.09.2023) [in Ukrainian].

Formuvannia profesiinoi kompetentnosti suchasnoho pedahoha: instrumenty profesiinoho samorozvytku [Formation of Professional Competence of a Modern Teacher: Tools for Professional Self-development]. (2023). *Vseosvita*. <https://vseosvita.ua/course/formuvannia-profesiinoi-kompetentnosti-suchasnoho-pedahoha-instrumenty-profesiinoho-samorozvytku-1515.html>. (data zvernennia 19.09.2023) [in Ukrainian].

Akademichna dobrochesnist [Academic Integrity]. *Prometheus*. (2023). URL: https://prometheus.org.ua/course/course-v1:Prometheus+AI101+2021_T2. (data zvernennia 19.09.2023) [in Ukrainian].

Zhukevych, I. (2017). Informalna osvita yak faktor transformatsii suchasnoi osvity [Information Education as a Factor in the Transformation of Modern Education]. *Zbirnyk naukovykh prats [Khersonskoho derzhavnoho universytetu]. Pedahohichni nauky*. Vyp. 79(1), ss. 140-144. [in Ukrainian].

Krystopchuk, T. (2013). *Pedahohichna osvita v krainakh Yevropeiskoho Soiuzu: monohr.* [Teacher Education in the European Union: monograph]. Rivne: Volynskoberehy. 483 s. [in Ukrainian].

Vseukrainskyi vulychnyi universytet [All-Ukrainian Street University]. (2023). URL: <https://fri.com.ua/osvitni-zahody-fri/vseukrajinskyj-vulychnyj-universytet/>. (data zvernennia 16.09.2023) [in Ukrainian].

Richnyi zvit Fundatsii Rehionalnykh Initsiatyv za 2021 [Annual Report of the Foundation for Regional Initiatives for 2021]. (2021). *Vseukrainskyi vulychnyi universytet*. URL: <https://fri.com.ua/wp-content/uploads/2022/02/ZVIT-FRI-2021.pdf>. (data zvernennia 16.09.2023) [in Ukrainian].

NON-FORMAL AND INFORMAL EDUCATION: NEW WAYS FOR FORMING SPECIALIST COMPETENCIES IN MODERN CONDITIONS

Liudmyla Balika

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Theory and Methods of Education
of the Rivne State University for the Humanities,

Rivne, Ukraine

ORCID: 0000-0003-0042-7744

e-mail: luidmyla.balika@rshu.edu.ua

Serhii Petrenko

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Information Technology and Modeling,
Rivne State University for the Humanities,
Rivne, Ukraine
ORCID: 0000-0002-5311-0743
e-mail: serhii.petrenko@rshu.edu.ua

Inna Petrenko

Doctor of Philosophy,
Lecturer at the Department of Theory and Methods of Education of the
Rivne State University for the Humanities,
Rivne, Ukraine
ORCID: 0000-0003-2320-6100
e-mail: inna.petrenko@rshu.edu.ua

Abstract. The article deals with the analysis non-formal and informal education as new ways for forming personal competencies in modern conditions. It is emphasized that in Ukraine, at the state level, the right of everyone to lifelong learning through formal, non-formal and informal education is defined. The attention is focused on the fact that in the current conditions of society development, non-formal and informal education contribute to the formation of life attitudes of the individual, fill the lack of professional competence. Attention is focused on the need to realize its relevance in the context of continuing education.

The author analyzes the content of non-formal and informal education. It is clarified that non-formal education is education that is institutional, targeted and planned by individuals or organizations providing educational services. The author distinguishes the following forms of non-formal education: full-time (courses, trainings, master classes, seminars, workshops, etc.), and distance (online courses, webinars).

At the same time, it is noted that informal education is an individual cognitive activity of an individual that is not organized around program goals or duration and most often does not involve certification. The forms of information education include street universities, one-time lectures, video lessons, media consultations, etc. The activities of the modern All-Ukrainian Street University are analyzed.

Keywords: education, non-formal and informal education, formation of competencies, forms of education, online courses, Street University.

Стаття надійшла до редакції 28.09.2023 р.